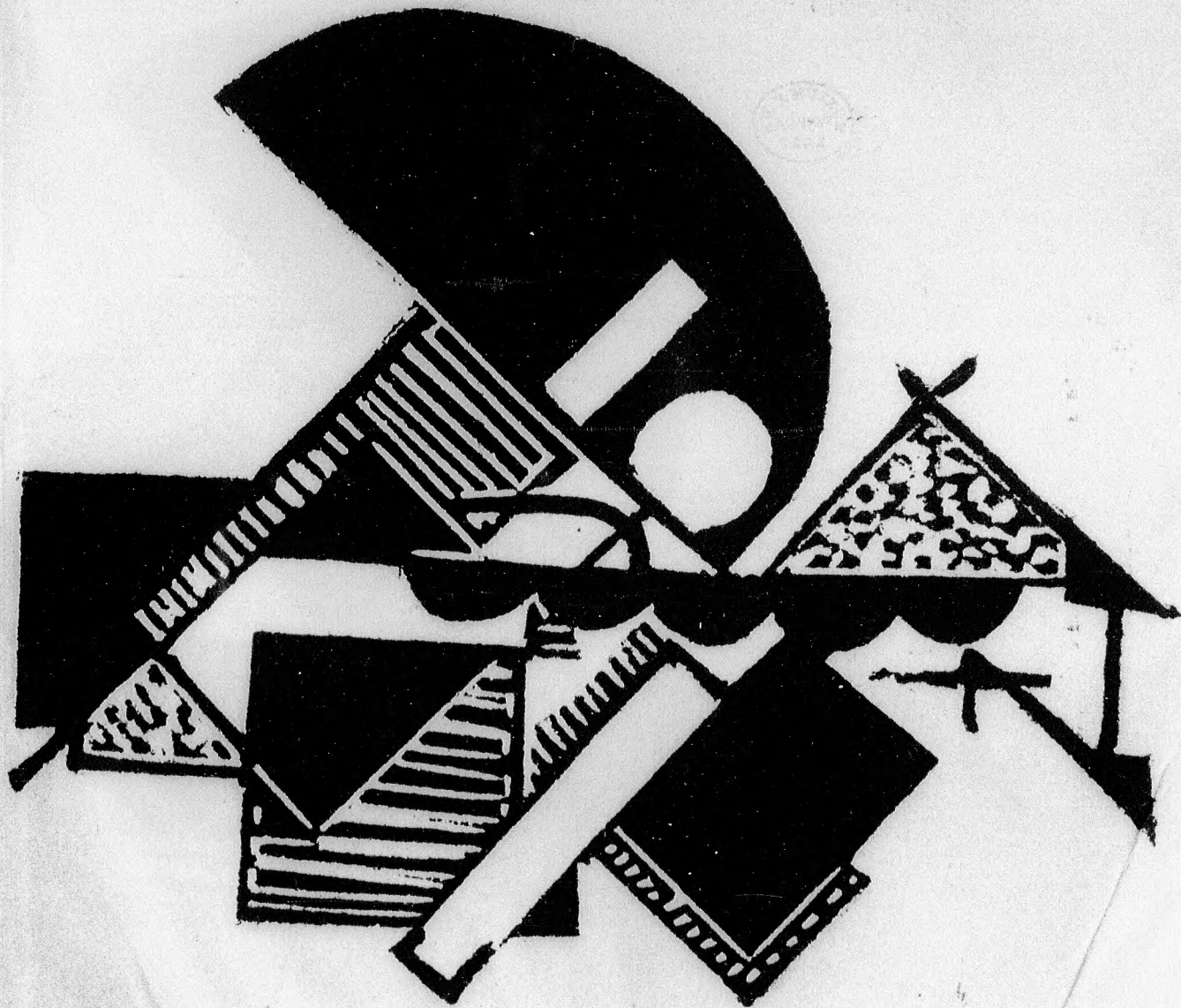
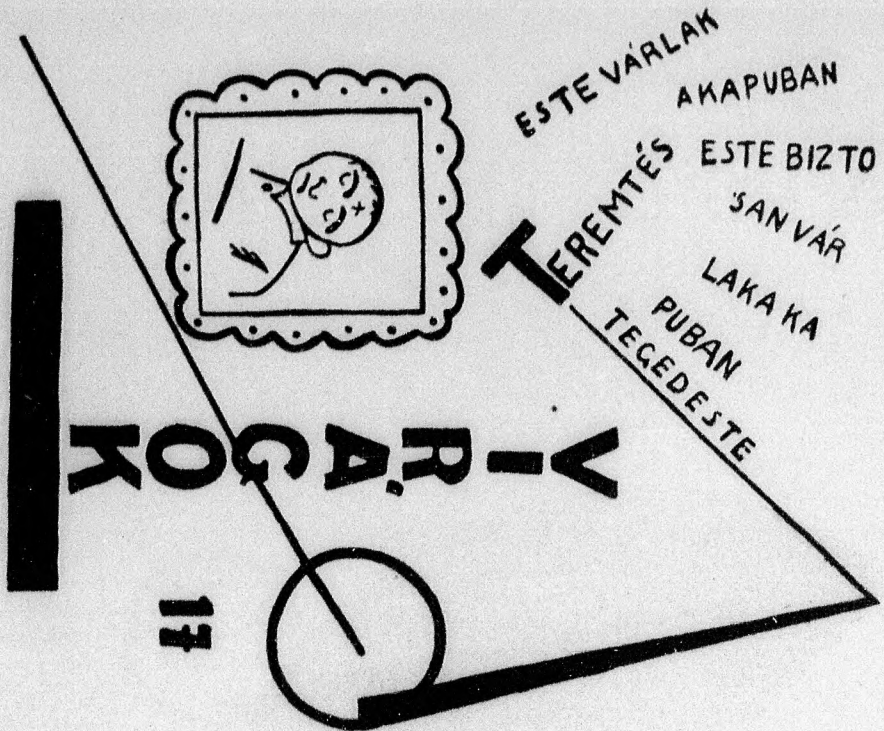

AKTIVISTA FOLYÓIRAT

5. június 1956

Képköltemények Kassák Lajos „Világanyám” című könyvéből

IWAN PUNI

Puni az ifjú orosz művészet kialakulásában kezdeményező és szervező erőt jelent, bár teljesen elvont képeinek is van egy lényeges egyéni sajátossága, mely kereken szembe helyezi őket a konstruktivitás szélső követőivel. Művészete nem annyira logikus építkezés, mint sokkal inkább pszichikai, még pedig rendkívül szuggesztív életesség. Ez a vonás az expresszionizmussal hozza Punit rokonságba, anélkül azonban, hogy a formának térré és színné való feloldását jelentené. A teret és formát éles határok választják el egymástól, sőt a kétféle tényezőnek különne való hangsúlyozása nem egyszer súlyos feszültséget teremt a képben. A színek és tónusok homogenitásra hajlanak és legtöbbszörre el is jutnak a teljes tisztaságig. A tagozódás tehát mindig egészen világos, határozott és egyszerű, bár roppant mozgalmas, mert összes elemei szöges ellentétekben hevesen ütköznek össze és végső összegezésük sem illeszkedik bele a tengelyeknek egy horizontálvertikál rendszerébe. Egyensulynak mindig labilis. Szélső esetekben mintha valamely ezer felé hullott egységnek az összetevői játszanának egymással.

Puni művészetének ez a pszichikai életessége sohasem érzélgős és romantikus. Gyökereiben szervesen fakadt az orosz, különösen pedig a szentpétervári környezet és ember problematikus jelleméből. Nyomorúságukban félszegen elhajló, dülő külvárosi házak, palánkok és utcai lámpások, sánta butorok és fásultan meglapuló enteriőrök, emberek, sorsok, lelkek kísértenek, a Puni művészi utjának első szakaszából való rajzokon. Megbontatlan, nagy fekete úrból csak elvéve mered élénk egy-egy fehér folt, ékbe futó tűzfal, lámpavilág, arc vagy gesztus, átkozott terhek alatt görnyedő életnek a hiábavaló, sötétbe hulló előretörése.

A halott árnyéktérből később formák bontakoznak ki. A faktura élénkül, a fekete és fehér tónusok nyomasztó dualizmusa megenyhül. Közvetítő, szürke átmenetek támadnak már a pétervári rajzokon és a witebski periódus teljes életre szabadulását hozza nemcsak a lekötött dinamikus erőnek, de a színeknek is. A pétervári rajzokon is, a művész pszichikuma az elsődleges determináló erő, mely nem a valósághoz igazodik, hanem a külső világ képét is a maga belső szükségességéből teremti újra. A witebski rajzokon a forma expresszív önlényegűsége egyedül, korlátlanul uralkodik. A pirosak, kékek, szabályosan szögletes, nagy éles csucokba hirtelenkedő formák forgószeles, szétszóródó táncában alig maradt nyoma valamelyes tárgyi ábrázolásnak. A fatalisztikus mozdulatlanságra való kárhozottság gondatlan játékra fordult, akár erős színek és formák, akár gyöngéden húzott vonalak és puha tónusok terítsék is széjjel a képet.

Különös találkozás, hogy Puni művészetének dinamikus formái teljesebben közvetlenül az orosz forradalomból vett jelenetekhez vezet át. A witebski mozgalmasság lankadatlanul él tovább a forradalom motívumaiban, bár az emberek itt újból lehetetlenül apró,

sokszor bizarrul kómikusan ide-oda tóduló, kerge függvényei az emberfölötti sorsnak. Olyan mindegy, hogy matrózos teherautók száguldanak-e a nagyon magasról látott utcák széles, meredek partu medrében, hogy éhség vagy járvány által ledöntött embert állnak-e körül tehetetlen báméskodók vagy gyűléseken ágálnak képükből kikelt szónokok és plakátok. A plakátok fantasztikus méreteken, damokleszi jelentőséggel lógnak örvénylő férgék, megvadult hábok fölött. A szerencsétlenségen báméskodók a minden mindegy érzéketlen tunyaságával pecsételik meg a görceiben haldokló betegnek vagy éhezőnek a sorsát. És az utca maga olyan széles, hogy a szegélyező hársorok között, az elágazások csucsánál mindenütt egyensúlyát, helyét, irányát vesztetten, összevissza bolyong a veszedelmes vörös autók látszólagos, száguldó aktivitása. Ez az illusztrálás nem pusztán kíséret többé a forradalom történetéhez. Maga a megtesztelt forradalmi pszichoózis, de minden heroikus igazolás nélkül. Fájdalmasan problematikusán fölértett diagonálisok feszülnek végig a térben és formákban; mentőkben heves rándulások torzítják el az emberi és dologbeli egyensúlyt. Amilyen eleven tánc a witebski periódus mozgalmassága, olyan furcsa kérdőjel bujkál a második pétervári ciklus forradalmi izgalmi mögött.

A forradalmi élményekben újból nagyobb szerepre jutott tárgyi valóság Puni negyedik fejlődési szakaszában teljesen eltűnik. Tökéletes absztrakciók támadnak. De a fordulat nem meglepő. Nem is fordulat, mint inkább egyenes következtetése annak a pszichikai életességnek, mely már az első pétervári aktus fatalizmusában is a maga belső képére teremtette a valóságbeli ábrázolás formáját. A félretolt, az egymásnak támaszkodó, dülő, hanyatló tengelyeknek, a széthulló tendenciáknak és a labilis egyensulynak ugyanez a rendszere él Puni legjellemzőbb képeiben és rajzaiban is, csak egészen tisztán és szabadon, a természetes perspektívának még csak halvány nyomához sem kötötten, többnyire a witebski dinamika játékos, eleven módjára. A geometriai formák és homogén színek ritmusa merész, egészen a tengelyek polaritásáig és olyan szabad, hogy a tagokat a legesekélyebb konstruktív összefüggés sem köti a térhez. Amint ahogy akárhányszor egymás között is kerülnek minden közvetlen érintkezést. A belső összefüggés azonban mégis föltétlenül és erősen megvan közöttük. Ezért nem válik pszichikai életességük formátlanná. A ritmus minden játékos könnyedségében is ösztönös törvény ügyel a rendre.

Puni művészetének legújabb szakasza a naturális ábrázolás és az elvont konstrukció összeegyeztetésére törekszik, nem sok javára azonban sem a tárgyi, sem a formai tényezőknél. Az új képek vitalitása gyöngé, akár az első pétervári szakasz expresszionizmussával, akár a későbbi fejlődés elvont játékaival vetjük össze. Egyelőre alig nyújtanak többet tetszetős dekorativitásnál és nagyon kétséges, hogy vezethetnek-e egyáltalán valami jobbra. Minden kompromisszum langyos veszedelem, ha még olyan okos és kedves is. *Kállai Ernő*

LES MESSIEURS

ÖN WW 67

ujjaim megsültek a bogárkában

1805

a gyorsvonat

Kéjgyilkos az ólom-csővekben, Uram frankban

fizetek (la puella)

tojássárgája + villanykörte

szivem villanykörte szőr

megcsókoltam la puella

(la puella la puella)

lábammal a sárga csillagot

W

kék az izé

W

W

W

67

Bombay

Mész.

TEKÉP

Zöld lépcsők vezetnek fel méhedbe.

Te

Leborulás — — —

!! tér. !! tér.

Te ferde sikokon támolyog

Száguldások:

Kavarodás

a teremtés kavarodása

az összeomlás kavarodása:

Leborulás

Leborulás.

— — — : Narancs-szemű gyermekem sir
részketésedben.**ÉSKÉP**

Utak rázódnak

Felszurás

Kék kering szőkeséget

Hold terez ványadtságot

Nyál

Támolygás

Támolygás Támolygás

Csecsbimbó!!

Gerincek bicsaklanak

Bicsaklás Spirálforgás

És szétörülnek

És

És És És

*Kudlák Lajos***MESE A MOSZAT-
ZÖLD EMBERRŐL**

BARTA SÁNDOR „MESE A TROMBITAKEZŰ DIÁKRÓL“

CIMŰ MEGJELENENDŐ KÖNYVÉBŐL

Szakála volt a moszatzöld embernek s nagy, vizes szemek ültek a homloka alatt, mint a tejüveges gyertyák. De még sem hívták őt moszatzöld embernek, mert égő, vörös haja is volt neki és utcákban, aranyfeszületes templomokban meg a szép, kiborotvált bürokokban, mint egy szent lampiónt hordozta magát.

Csak láttátok volna őt este a legmagasabb csillag alatt, amint egyszerű füttyülőjével maga alá sülyesztette a remegő tornyokat s a lehorgadt elevátorokat. Sikátorok torkában, határok hintájában láttátok volna, amint póznára szurt véres macskafejjel beijesztgetett a haldoklók körtermeibe. Vagy láttátok volna őt, amint egyszer sürgönydrótokon uszott félkezén az éjszakában.

De ti őt nem láthatjátok, mert nincsen nektek röntgen szemetek, mint neki, aki immár izes fényből vagy on csak és jószagu hangokból. És nem láthatjátok őt szivárványok kapuiban vándorolni és nem láthatjátok őt a lokomotivok szemében.

De azért gyertek, mert most már kénköves máglyákon énekel az este s a szomorúság tábláival ő most sülyed le éppen, a legesendesebb tó közepén.

A tónak nem volt fenéke. És aranycellákban usztak benne az örültek. És az olajpuha vízben megfoghatták egymás kezét. És ahova léptek kihajtottak az üvegpálmák.

Ó ki tudja, hogy örültek voltak-e?

Csak az egyik cellában tüzes kupon ült egy asszony és hangosan beszélgetett a rubintszemű halakkal.

És így beszélgetett:

Kicsi ember keres engem lámpással, ágy alatt keres engem, matrac belében kályha parázsában, keres engem fazekak fenekén. Nagy husos ember keres engem pumpával ágya enyvében, mit szombaton szépen odakészítgetett, hogy megint pukkanásig pumpálja a hasamat.

De jaj! ki korom voltam kályha csövében, iz voltam tányérok alján, penész voltam mosódák falain, egy őszi napon a legkisebbik teknőben kiveztem a reggelbe.

Házak megnyílt tetői alól felém bégettek a gödölyés árvák, a kisurolt csapszékekből férfiak legszebb lelküket imádkozták felém.

De én akkor már ég és föld közében usztam.

Ó mert kék hajamat drótnak húzták országutak mentében, ezüst fogaimat nagy uraknak eladogatták, meleg szép mellemet szombatokon elszombatoztam.

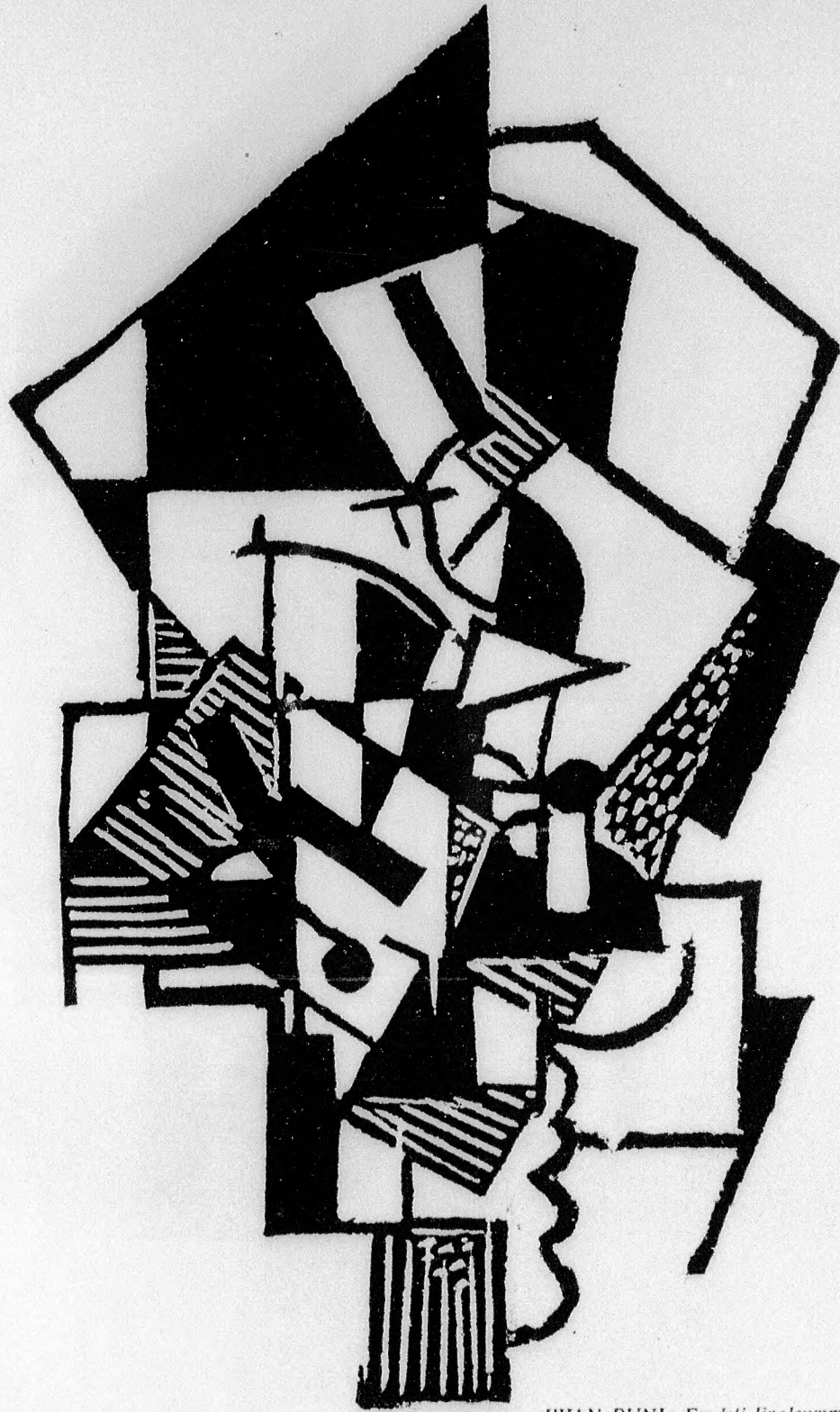
Tudom én kutyák ugatták: kopasz asszony uszik a teknőben, tudom én rendőrök noteszukat pingálták, tudom én tornyokból prókátorok törvényt versenyeztek rám.

De ekkor én már magasságok és mélységek fölött egyformán eveztem, a karjaimban tejjé vált a csönd és minden szomorúság megtalálta mását.

Ezt mondta a kopasz asszony és szemében halott patakok muzsikáltak.

A másik cellában pedig állt egy galambfejű ember, szép gyereksimogató kezekkel és szentelt kanócokkal a szemében.

De jaj a zsebeiből meleg gyerektérdek csurogtak és lányok szőke térdei voltak azok és buzavirág szemük benne uszott a galambfejű ember gyomrában. Ez pedig így beszélt a selyemhusu csigákhoz:

IWAN PUNI: *Eredeti linoleummetszel*

Erdőszélén laktam én, mákkertben, diókertben. Asszonyok a mezőkön, husos combjukat ringatták a tehének közt. Legszebb toronyban laktam én, fuvolákon csillagokat fuvoláztam vásáros kufárok elé, kik mocskos ketrecekben nyulánk szüzeket árvereztek csavargóknak, trombitákon kerteket trombitáltam én legutolsó lányoknak, kik mellüket gömbölyítették kiürült utcák seprőzőinek. De hiába.

Mert az asszonyok akkor már mezitelen karokkal, átölelték a tehének forró husát és a levegő is megkövéredett körülöttem. És az asszonyok akkor már jintorokot nevettek felém a folyókból... És a jégmatracos ágy is kigyulladt alattam. A fák harapnivalón kisercentették bimbóikat, a föld megtollasodott asszonyok asszonyságává és völgyek, városok, sivatagok fölött egyetlen zöld bordélylámpát hajtott ki az éjjel.

Én láttam, én láttam legmagasabb és legalacsonyabb viskókban röhögő asszonyok szentelt gyertyákkal a kezükben térdre csuklottak a férfiak győzelmes álkapcsai előtt.

Én láttam, én láttam: nyár volt. Nyár! Kocsisok felszallagzott szeméivel és kazánhusu gyárakkal a széleken.

És akkor nagyon fájt nekem élni és kis trombitákat tömtem a zsebembe és egyik kezemre édes mákot sirtam és arany diót nevettem a másikba.

Mert jó ember voltam én, szép pupos ember s cukorból voltak az ujjaim.

És jöttek a kicsi emberkék és szőke lánykák jöttek a legtöbben. És elszedték minden trombitámat és lelegelték cukorból kezemet. Én akkor legelő mentem az aranydiókkal és ők akkor mögöttem jöttek cukorból kezemmel. És valahány út összetalálkozott másfelől utakkal én mindig megkérdeztem őket:

Baránykáim, kicsi baránykák, ha balra mennétek farkassal se találkoznátok, de ha velem jöttök mákkertben legelhettek és labdázhattok fűtyülő mókussal.

Ők akkor mondták:

Mákkertbe mákkertbe
Aranydiót enni

akkor én őket mákkertbe bezártam és minden diót leszüreltem széles medencékbe. Ha pedig a rácson átsírtak a lámpás fenyőkhöz, én kis korbáccsal megkorbácsoltam őket. Ha pedig nevettek a puha sarkokban a nyulakkal én mézzel kentem gerincemet.

Ó jó ember voltam én, szép, pupos ember.

S aztán valamelyik néha átharapott torokkal fölült a kut fenekén. S akkor én véres bajszu görényeket láttam a bokrok közt. S néha valamelyik szétfeszült lábakkal arccal feküdt a patakban és akkor fehér ingecs-kéket hallottam énekelni a partokon és néha valamelyik négy végtagjával a kert négy sarkában kihajtott és ő emberek! akkor én egy vén banyát álmodtam kígyókkal, rádiummal és háromszögekkel a befalazott toronyba.

Ó ne higgyétek, hogy nem így volt; miért is hazudnék én nektek?...

Mert most már itt vagyok

Nagyszemű hulla vagyok

Meghaltam feltámadok.

Ezt mondta a galambfejű ember és szomoruan turbékolni kezdett.

A harmadik cellában lakott a harmonikás ember. Kisodort üvegpálmák alatt ült a vakító fényesség lepedőjén. Mert ő immár a pálinkás priccsekről felszállott és a végesség malma alól felharmonikázta magát az

idővé. Volt idő, igen volt, nem volt ő különb egy bádogba gyömöszölt baromnál és reggel vagy este nehéz, trágyaszagu seprővel a vállán vándorolt a kiürült utcákban. Vagy ünnep volt darab kenyérral és megfésült ábrázatokkal és akkor ő is ott ült közöttük a bolthajtásos pincében és este késeket harmonikázott barátok szívébe. S akkor ott feküdt egy ember a közepén és a többiek már eliszkolták a talpukig húzott sapkák alatt.

Ő pedig indult haza.

Mert olyankor a város tele volt Jánusfejű kutyákkal és biciklező rendőrökkel.

Az ablakok ilyenkor ilyenkor mumiásan befeküdtek az estébe és ő hiába próbálta egyensúlyba igazgatni a világot.

Mert ő egyszer egy tébolyda elé tévedt és csaklatta, azt egészen neki építették. A szűk, nedves cellák egészen olyanok voltak, mint az ő szalmás óduja, csak még egy feszület volt bennük égő mécsessel, amit már ő is régen kitervelt magának. És egy egészen olcsó vashurok csörögött le a plafondról, de abba akármelyik közüleváló bedughatta volna a nyakát. Az az ember is, aki akkor éppen benne lógatta véres borjuszemeit, milyen ismerős is volt neki. S amint nézte a másik megnyílt vizes szemét és annak bádogtúkrében a magáé s amint az megnyitotta száját, hogy megszólaljon s a hurok fulasztón megémitotta, ő egész bizonyos volt benne, hogyha az nem is ő maga abban a hurokban — ő ki tudja — de igen, igen valami ikertestvére, akiről ideáig semmitsem tudott, mert a jőerős falak körül fehér táblák őrködnek s azokról ő mindig olvasta:

i ú á

De aznap este megkérdezte az egyik katonát — mert örök őrizték az őrködő táblákat is — miért vagyok én i és miért vagy te ú? De az nagyon lenézően nevetett és hallgatott. Aztán megkérdezett még tíz embert és azok mondták: én i vagyok, én ú vagyok, én á vagyok.

— Miért? Miért?

A miért meghalt — mondták ők és szépen visszafordították hónuk alá a fejüket.

Egy tizenegyedik ember pedig mondta:

— Miféle i vagy te, ha nem köpöd szemem az ú-kat?

Ő pedig válaszolta:

— Miért köpném szemem az ú-kat, amikor ők nem köpnek szemem és ép olyan szomorúaknak látszanak mint az i-k.

Ő krisztus elveszett baránykáj! — jajdult fel akkor a másik és egy éles boxerrel belecsapott a harmonikás ember szemébe. És jajgatva elfutott.

Nagy, kék seb virult ki akkor a harmonikás ember arcán és a szeme egyre halványabbra fogta a dolgokat. Aztán találkozott a tizenkettedik emberrel és annak is nagy kék seb virult a szeme alatt. A két egészséges szemükkel meglátták egymást és az egyik akkor nem szólt semmit csak megcsókolta a másik kék, nagy sebet, amely még friss volt mint a reggeles harmat s a másik akkor nem szólt semmit csak megcsókolta az egyik kék, nagy sebet, amely öreg volt és boldogan világított. Aztán szétváltak.

S ő azóta sok emberrel találkozott és azoknak is nagy kék seb virult a homlokuk alatt s i-nak és á-nak nevezték őket, de ő egyszerűen testvérének szólította valamennyit.

Ez még régen volt. Huszonnyolc éves volt ő akkor. Egyszer pedig, vasárnap — ő a délután beteg csöndjében morfondírozott — valahonnan Jézus tiszta

nevét gombolyította feléje a szél. Ő akkor megfogadta holnapra kis bádogkeresztet vesz magának és többé semmiben sem fog különbözni megláncolt testvérétől. Így indult el a hang felé.

Egy kivilágított templom elé ért, de amint belépett a ragyogó hajóba Krisztus tiszta neve ezer káromkodássá hullott. A megákombákomozott márványpadlón, térdeplő emberkéek sívalkoddak nyakukban nehéz vasboákkal. És imígyen zsolttározták az istent:

Miképen te becsülsz bennünket, ajjaj...
Olyanképen hiszünk mi benned, ajjaj...

S a pap akkor a legmagasabb balkonról keservesen fölsírt:

Ó ki tehet erről, ki tehet...
Emberék vagyunk, emberék...

A hivek pedig énekelték:
Ha pedig farkast látnál köztünk Uram...
Házát tüzvészsel jelöld meg Uram...

A pap most szagos csipkebokrokat szórt a hívőkre és énekelt:

Isten szegény szolgálja...
Kerül végre sor rája...

Amire lánykák meg 100-éves anyókák csilingelő bohócsipkákat tóltak a hivek elé s azok fényes pénzeket dobáltak abba. A leggazdagabbak egyszerűen beleköptek egy világitót és bizony ezüst volt az. Aztán mély orgonák zúgtak fel, a hivek lecsusztatták a padlóra nehéz vasboáikat és énekelték a kapu felé:

Szép megfésült koldusokat hizlalunk neked, ajjaj...
A profétákból pedig elég volt, ajjaj...

És párosával egymás kezét fogva, szép gyüretlen ruháikban nekiindultak a kocsitlan utcáknak.

Űakkor a kapu melletti kőkeresztushoz ért és az mondta:
— Engem pedig kiállitanak ide cégernek és cinobberrel etetnek naponta.

És aztán még mondta:
— Ne vegyél magadnak bádogkeresztet, ne akasz ki engem magadból hideg falak mellére, mert élő, meleg hus vagyok én tebenned.

És ő nem vett magának bádogkeresztet.

Harmadszor pedig az országuton egy pötöm asszony-nyal találkozott és az két rivó gyereket hajtott maga előtt. A két gyereknek spárgával egymáshoz volt kötözve a kezük, a pötöm asszonynak pedig izzadságos szallag lobogott a hajában és kék virgácsot tartott a kezében, mint valami szentelt barkát.

Ugy is jött mint valami szent asszony és a két gyerek mint két patkótlan csacsi a szent asszony szánkója előtt.

Ű megállította a szent asszonyt és egyszeribe az egész menet keservesen sírni kezdett. A szent asszony pedig mondta:

— Ne nézd uram a kezüket, ne nézd... Mert ha nem kötözném meg őket spárgával tóba fűródnének, ha nem járnék mögöttük virgácsal fa tetején kukorékolnának, ha kukorékolnának engem tóba dobnának, ha tóba fűródnének engem fára huznának.

És azzal még keservesebb sírás közt elindultak. Egyszer csak látta, befordultak egy keskeny dűlőre. Annak végiben kis tisztás állott és kis ólak voltak azon és nagy, fehér táblák. Az asszony pedig csak átadta a a gyerekeket egy hosszú szakálas embernek és az értük járó két bilétát szépen elásta a mellébe. A hosszú embernek kezetsókolót és elment. A hosszú ember komor mozdulatok-

kal bő tarisznyát aggatott a gyerekek szája elé, abban pedig tudomány volt meg isten. Sok sok kis emberke volt ott az ólak előtt, vagy talán kör alakú vályuk voltak azok. A középben csodálatos fehér táblák között a hosszú szakálas ember ült egy dobogon, fekete nagy könyvvel. Most hármát rőffentett és megkezdődött a tanulás.

— Első tábla! — mondta a szakálas ember s a gyerekek kórusban bégették:

Első tábla, nyíú, miú,
Szemesnek áll a világ

Űk szegények a fejük bubjáig benne fuldokoltak a tarisznyában.

Második tábla nyíú, miú
A kása egyszerű, de tápláló étel

Ű milyen egyszerűek és tizenötökilósok voltak!

Harmadik tábla nyíú, miú
Nincs semmi új a nap alatt

A szegény pedig vegyen sorsjegyet a menyországba.

Ekkor a tanulás véget ért és kezdődött a testedzés. A hosszú szakálas ember egy labdát tett a földre és a gyerekeket megosztályozta í-kre, ú-kra és á-kra. S akkor az í-k, ú-k és á-k véresre harapták és pofozták egymást és ez is kész volt. Akkor kezdődött az istentisztelet s a gyerekek énekelték:

Szeresd felebarátodat mint tenmagadat.

S erre az asszonyok visszaváltották a bilétákon a gyerekeket és a hosszú, szakálas ember lehuzta a rolókat.

Ű akkor már 36 éves volt és néha piros zászlók alatt kivitte testét a rendőrlovak alá.

Egyszer pedig tizenöt társával őt is leszedték egy élire állított villamosról és mint a barmokat valamennyiüket becsördítették egy nyirkos üregbe.

Az akkor már tele volt tintásképi emberekkel és a falak kerek lyukai mögöl véresszemű szuronyosok kémkedtek közülük. S amikor megkérdezte a társaitól: miért, azok mondták:

Egy élire forgatott villamosról szedtek le bennünket. S némelyik akkor megpenészesedett kezét mutogatta, amely zöld volt és gyufásan lobogott a csillagtalan sötétben.

Az örök pedig óriás mágnessel néha kiszíppantottak valakit az egyik nyíláson és egy félóra mulva valami véres husdunyhát cuppantottak vissza a plafondról. Olyankor űk tejfehér szemekkel a szögletek kampóin szüköltek, mint a gorillák. De este valaki mindig vissza-énekelté őket a príccsekre, csillagok közelségéről, erdős meg szimmetrikus városokról beszélt nekik. Mikor megint kihajtották a világosságra ő már harminckét éves volt. A tüfogu hidegben, tüdejében egy elégett veréb szárnyaival még cipelte magát egy hónapig, de aztán többre már nem tellett.

Ezt mondta a harmonikás ember s lassan, mintha kurblikon jártak volna a karjai harmonikázni kezdett.

A negyedik cellában egyszerű kredencek között megsodort, sápadt arccal ült a költő és a kezeit néha belemártotta a hajába.

Ű így beszélt az égtiszta kagylókhoz:

Apám favagó volt: csomótlan tuskokat álmodott magának. Anyám lámpásnak álmodta magát fölbenk. Én pedig a halott patakról álmodtam és mondtam nekik:

Malmok beleálltak a reggelbe!

Reggel!!!

Akkor még ültük három világunkat és másnap elindultam,

A halott patak közel volt. Partjain döglött tuskók próbálkoztak a lejtőkre. Ó csönd volt. A madarak szívét hallottam kerepelni. És hittem: a patak mentén találkoznom kell a dolgok értelmével.

Elindultam . . .

A nap ezer arccal becsurgott a fák közé.

A patak ferdére süllyedt gránitkövein kövér halak sütkéreztek. S ekkor én így szóltam a kövekhez:

— Minden hiábavalóságának tudói!

De ők mondták: Mi kövek vagyunk ennyi az egész — és nincs, aki megváltson bennünket. — Valamikor éneklő tűz voltunk a harcások sáncain s gyerekek parittyáiban galambkodtunk. Ó löjjetek ki alólunk a földet! Vegyétek le rólunk undok házaitokat és a megfullasztott délelőttöket. Mert a hidaitokat le fogjuk okádni, a tornyaitokat eldobáljuk, megesszük a vasat a husunkba mart sebeinkkel és összekeveredünk üvöltőn újra a hegyekkel, csepkőbarlangokkal és zuhatagokkal! Mert átláthatatlan lavinák voltunk és tengerek üpültek hátainkon.

A vakító madárzengésben a fák most kifeszítették vitorláikat.

A tölgyek megnyílt derekában — mint Jézusos jászolban — apró mókusok rágicsáltak. Legfelül pedig az emberfejú majmok hintásan belerikoltották magukat a nap üveghálóiba.

De bennem mázsás harangokat játszott a szomorúság.

Milyen jó, meleg temetőnek álmodtam én az erdői!

Egy ösvényen mezitelen szüzek sétáltak és egy hatosért hozzájuk lehetett nyulni. De jaj egy nagy disznófülű asszony ült az ösvény szájánál kitarított tenyerekkel.

Továbbbeipeltem magam. Szamarak szürke dunyhákkal ereszkedtek a dűlőkön. A hegyek felruccant tornyain turisták egymás szájába váltogatták a kötélhágcsókat.

Minden a mozgás keresztmetszetét gyújtotta velőmbé.

És beljebb is végtelen acéldrótokon ladikokban szírenázott le a vas.

Már a hegy lábához értem. Egy nagy, fényes tömb ült a vidék előterében, a mezők aranszájában. Ugy néztem ki benne, mintha vizenyős rongyból lett volna a testem, s a szemeim is egész beüregesedtek az agyamig.

Igy szóltam hozzá: Te vagy a vas és most talán ráakarod hengerelni mutogatós karmaidat rám, együgyű rongydarabra. Pedig két sápadt kezemmel még arasznyi fület sem vetettem, vagy gyújtottam hamuvá, a reggelben indultam el a halott patakhoz, hogy találkozzam a dolgok értelmével és a város lélegző drótjaiba keveredtem.

Nézz rám! Tányérnyi szemeimben életem feltépett erdei zokognak, színek, hangok tükre lettem én, ki színeknek hangnak jöttem a világra.

A vas pedig válaszolta:

Mérhetetlen csatornák, gépésztelen mozdonyok, minden emberek jója hever az izmaimban.

Ma még gyárak körül vagyok szuronyerdő, ma még életüket síkongják felém fölárkozott mezőkön a katonák.

De egyszer hidakba, városokba, kongó csarnokokba nevetem magam és piros gömbökkel kihajtok valamennyi tornyokon.

Az óriás tömb most hirtelen kipirult, mint egy kivilágított hajó. Aztán este lett. És csönd.

A fák karjain vastag ólomkörték sirtak, a nap fekete tömböt füstölt egy emelkedés mögött.

Minden kiürült akkor már bennem, minden. Egy szeplős vöröstenű némbert még magam mellé fűrészeltem

egy leégett majorságból, egyszer pedig belecsozálok a kút üvegszínébe és most itt vagyok.

Ó tudom menthetetlenül a dolgok miértjét!

Ezt mondta a költő és nem lévén több beszélni valója a világról kezét bárgyun a szájába emelte.

A tér most halkán megvilágosodott, moszatöld ember fölcuppant a tó közepén. Amint beteg mellett dolgoztatta a szél, amint kerek szakála gyertyásan lobogott a megüvegesegett reggelben, ti azt hittétek volna halálra érett alatta minden.

De ő csak úszott házak kéménytulipánjai, kivilágosodott gyárak, elázott korházak és egymásbaszaladt konflislovak fölött, mint egy kinyitott szederbokor. És alatta hintáslegények vasárnapra olajozták a vörös deszkakoporsókat és alatta apró emberkék futkostak omlós kenyerekkel és fodros sörösbádoggal. És alatta templomok nyájukat verbuváltak és völgyek kisercentek a majálisok elé.

A nap üvegpáva volt és emelkedett, a tűz szép szüzeket sodort a befalazott kazánokban.

S ő úszott a füstölgő kémények fölött

föl föl

az éter sárga templomába.

Barta Sándor

ASSZONY

Minthogy senki sem irt még róla, ime én a repedt rézcsöveken beletrombitálom a meztelen éjszakába!

A zsákhordó csak a hatalmas balcombját látta amint a hold finom kis mosolygása alatt fehér vonaglással lekaszálta a szegény parasz-
tok rétjeit

és a templom keresztjében kapaszkodott meg és ott vihogott!

A flótás vándor csak a hatalmas jobb combját látta amint a zokogó patakocska mellett agyon-
ütötte a drótostót szamarát

és aztán elúszott a vizen.

A koldus asszony csak a hatalmas melleit látta amint az erdő kártékony állatait megszoptatták és egy újszülött kisfiu rózsaszín száján át ellép-
tek a felgerjedt erdőörök elől

akiknek kezeiben izzottak a puskák!

A lámpás ember a kazlak alatt elárvult szakállával csak a szemeit látta a két szemét

némán

amint átlépték az alvó falut

és sirtak

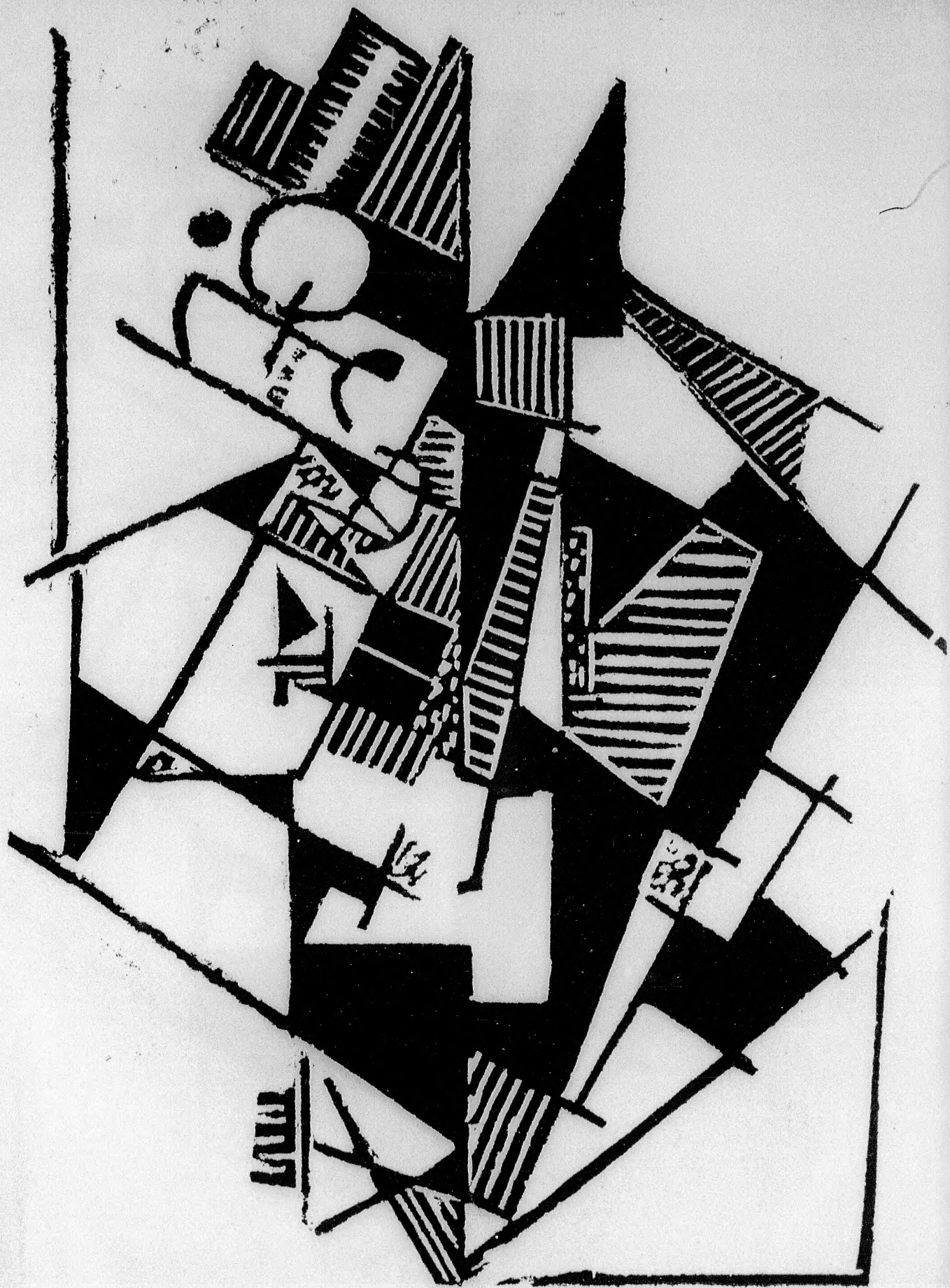
sirtak!

Csak én láttam őt egészben a meztelen éjszakában testének hajlataiban bozontos állatok aludtak hasán egy rongyszedő tántorgott színes rongyaival

fölötte, mint egy nemibajos öreg ur, motyogott a hold

és én rettegtem, hogy bosszújában az erdő iszonyodó sikolyának zsákjába var.

Enders Erwin

IWAN PUNI: *Eredeti linoleummetszet*

PREZENTIZMUS

A FAJNÉMET LÉLEK PUFFKEIZMUSA ELLEN

(Berlin)

Élni annyit jelent, mint a pillanat minden lehetőségét, adottságát megfogható energiává, bölcseséggé sűríteni. Az örökkévalóság semmi, nem régiebb vagy jobb, mint a középkor, a tegnaptól származik, a holdban vagy az aggok fogatlan szájüregeiben van, a nevetséges polgári intelligencia erősíti, mely légfékhez hasonlít! Söpörjünk el minden előítéletet, mely szerint valami tegnap jó volt, vagy holnap jobb lesz és fogjuk meg pillanatosán a má! Az idő hagyma, melynek héjja mögül újabb és újabb héjakkal kerülnek napvilágra. De mi a világosságot akarjuk! Az ember lényének két iránya van: a lehetetlen és a számlálhatatlanul lehetséges felé! A lehetetlen ebben a pillanatban, a mostban, a mai napon nem sikerülhet, legyen az akár Isten, akár az alkotó principium, az élő dinamika, mely kinómotor módjára zsugorítja össze a világot, a történetet, az eseményeket és velük teremti meg a lehetőségek világát — nevetséges együgyűség kényszeríti az embert arra, hogy teljesíthetetlen ideál után vágyódjék és ez a teljesíthetetlenül lehetetlen az, hogy perpetuum mobilet — alkosson önmagából, óriásgolyót, mely a naphoz hasonlóan lebeg az űrben! El ezzel a vággyal, el a lehetetlennel, mert nem lehetséges és nem valósult meg!!! Hagyjátok ezt a Gólemeknek és a sellőknek! Mi a ki-mondhatatlanul boldogító lehetségesnél akarunk maradni! Nagyszámu emanációit a mába akarjuk kötni és minden lehetőséggel élővé akarjuk formáltatni magunkat; az életet a mechanikus tudatosság, a merész feltalálás, valamint ötleteinek és szellemének (más ugyan meg sem érdemelné a szellem nevet) megvalósítása által sokszerű képzelőerőinek előretörtető mérnökövé akarjuk tenni! Sőtba minden ócska szentimentalizmussal, az újság utópiája gyorsabban válik igazsággá, mint az örökké meggondolt, polgári biztonsági agyvelők hiszik!!

A roppant derengésben, mely bennünket körülvesz, agyunkat és szívünket szorongatja, mert éjszaka is lehet és világosság is lehet: ebben a pillanatban tékéljünk el valamit elszántan! A fényt, mely minden testbe behatol, a finom, viszonydus emanációkat nem akarjuk alélt szemünk előtt eltűnni engedni; a fényvel a nagy felfedezetlen Amerikát akarjuk, az életet! Egy protestáns kétségbeesés boszontó szürkeségében minden szelepet fel akarunk nyitni és tébolyult keringésbe akarjuk hozni az elektromos ventilátorokat, hogy korszerű ideáinknak megteremtjük az atmoszférát! A középeurópai laposság közepette végre olyan világ feltárlását akarjuk, amely reális, a szellem és az anyag szintézise — a német lélek örökös, minden kákan csomót kereső analízisei és bagatelljei helyett! A destruktív pszichológiák és relativitások kora lejárt — épen a legutolsó órában temettük el őket véglegesen: a lehetséges világ felé való legszélsőbb elszántság küszöbén állunk! Lábaik alatt látjuk a középkort, a klasszika tegnapiját, a misztikát és a megszokotti kecsesség utáni ösztönt — nem kívánjuk ezek plagizáló ujjáélesztését, sem a vékony-pénzü absztrakciókat! A szépség olyasvalami, ami az alkotási folyamat közben jön létre! Bátran akarunk szembeállani világmásodpercünkkel! Ámde ehelyett köröskörül régi bálványok talpraállítását célzó törekvéseket látunk, sokan már szellemidéző gesztusokkal állnak a régi előtt és felkuszálják öntudatunk szükséges világosságát. Ujak, merészek, amerikaiaknál többek, egé-

szen tiszteletlenek akarunk lenni, a legszebb mult se nyugózzon le bennünket! A régi állam és a gazdasági formák átalakulnak a munkásosztály felvonulásától: a mi feladatunk a szellemi élet megfelelő valóságait, az ugynevezett tudományokat és művészeteket a jelenkorvonalára hozni. Miért nem testhetünk ma olyan képeket, mint Boticelli, Michelangelo, Leonardo és Tizian? Mert az ember a mi öntudatunkban teljességgel átfórmálódott, nemcsak mert telefonunk, repülőgépünk, villanyzongoránk, vagy vasesztergapadunk van, hanem mert egész pszichofizisünk átalakult a tapasztalat folytán. Nincsen meg többé bennünk az ember korlátozottan individuális fontosságának érzése, mely a középkorban az ő városában élt, ahol odafönn csak az a valamicske ég volt, ami épen ráfért a művész kezére — repülőgépeinkkel átszeljük az étert és kis pontokká lettünk a határtalan térben, melynek festésére többé nem elegendő a perspektíva. Legyen a mult mult! Aki szépséget akar, menjen a muzeumba! De ne plagizáljunk, nekünk már nem lehet feladatunk a szépember dicsőítése, a naiv antropomorfizmus lejárt magát. Napj életünk szépségét a manequinek, a fodrászok parókaművészeté, egy technikai konstrukció exaktsága határozza meg! Ismét a mechanikai munkafolyamattal való konformitásra törekszünk: hozzá kell szöknünk, hogy a művészetet műhelyekben lássuk létrejönni! A mi művészetünk ma már a film! Esemény, plasztika és kép egyben! Felülmulhatatlan! Ez a kis, szentimentális élet mehanizmusa — mi azonban nem akarjuk, hogy ezek a dolgok továbbra is úgy hassanak ránk, mint a dolgozás, az esőzés és a szunyog-csipések magátólértetődőségei, vagy a vasárnapi részegség, mely a puffke előtt egyedül teszi mozgóvá a jelenségek világát, holott nekünk ez a szépség csak a halottság művészetét jelenti: ha valaki egy élő dolgot merev nyugalmi formába foglal, vagyis megöl, úgy az teljes joggal lesz halhatatlan. De mi élni akarunk és meghalni, mi azt akarjuk, hogy a titkos dimenzió és hatodik érzékünk, a mozgás hajigáljon és szaggasson széjjel bennünket! Hogy tudatára serkenjünk életünknek, annak, hogy ma élünk!! S ezért először is a mereven egy dologra összefogott tekintetet akarjuk feloldani, mert a mi tudomány által megszelésített tekintetünk kerek és teljes lett, mert historikusan felvettünk nézőmódunkba minden optikai lehetőséget és most az optikában továbbhaladunk egészen a fény alapjenségéig. Szeretjük a fényt és mozgását!! És a tudomány megmutatja nekünk az atomban lakozó erők önkéntes odaadásának lehetőségét! Mindent a maga idejében! Masaccio, Filipo Lippi, Castagno, Piero della Francesca, Mantegna, Melozzo Daforli felfedezték a világot a maguk korabeli ember számára, a portré és a jellemábrázolást, a görög illuzionizmus továbbvitelét.

Az optikai szélesedés következő korszaka az impreszionizmus volt, ennek közvetlen utódai pedig a futuristák, optikai szemléletünk bátor megújítói. Mert a tizenötödik század perspektívája nem egyéb tehnikai segédkonstrukciónál; ugyan ki merne rá vállalkozni, hogy a mai embert, vagy a nagyvárosi ucca örök fényváltozását ezzel az eszközzel ábrázolja. Ezt az uccát lázas mohóságával és mozgásával, melyben a perspektíva csak absztrahált, nem valóságos rész? Mi a futurista analízisektől a középkori mesterek plagiátoran keresztül a nekünk való optikához akarunk jutni. Mert mi a művészet? Nonsens, ha csak esztétikai szabályokat szolgáltat ahhoz, hogy a nagyváros geográfiája,

a mezőgazdaság, az almatorták és a női mellek között biztonsággal tudjunk mozogni! Mi a villamos, természet-tudományos festészetet követeljük!!! A hang, fény és villamosság hullámai egymástól csak hosszukban és rezgési számukban különböznek; az amerikai Thomas Wilfred szabadon lebegő mozgó képjelenségekkel végzett sikerült kísérletei és az amerikai és német szikraállomások hangkísérletei után gyerekjáték ezeket a hullámokat megfelelő kolosszális transzformátorok segítségével színes, vagy zenei légképzetek módjára használni... Éjjelente óriási színes káprázatdrámák fognak lejátszódni egünkön és napközben ezek a transzformátorok hanghullámokra szerelődnek át, melyek megzeneik az atmoszférát!! A villamosság lehetővé teszi számunkra összes haptikus emanációink mobilis színékké, zajokká, ujszerű muzsikává való átforgatását; a taktilizmus, melyről Marinetti azt hirdeti nekünk, hogy az ember vele a gördülő szalagok által előidéztet érzéseinek hatását kiálthatja világgá, pótszer az órómai gladiátormérkőzések szadizmusaért, ennek szelleméből pattant elő, de semmi újat nem jelent!

Mi összes érzeinket kiszélesítést és meghódítását követeljük! Sztét akarjuk robbantani eddigi határait! Olaszországból kapjuk Marinetti taktilizmusának híreit! Ő homályosan fogta meg benne a haptikus érzés problémáját és megrontotta azt! Marinetti, Európa legmodernebb embere ellenszenves nekünk, mert a véletlenből indul ki és nem a fölényes tudatból. Le minden nemvitálissal, le minden megnyugtatóssal! Képzeld csak el, hogy minden érzékünkkel elvegyült, vagy valamennyinek csaknem döntő alapja a tapintás érzéke, a haptikus érzék, melynek emanációi excentrikus érzésképeség módjára a föld 600 kilométeres páratakaróján át mint kivetített tekintet a Szíriuszhoz vagy a Göncölszekérig hatolnak, — és akkor nem látható be, miért ne tennénk észleleteinknek ezt a legfontosabbikát önállóvá, új műfajjá.

A haptizmust követeljük, amint hogy az odorizmust is követeljük!! Terjesszük ki a haptikust és alapozzuk meg tudományosan az eddigi pusztá véletlenségen túl! A haptikus művészet meg fogja szélesíteni az embert! Mi végre ragaszkodnánk szentimentálisan a szem vagy fül régi művészetéhez? Minek egyáltalán az érzések, melyek csak valaminek megtartásában, emlékezetbe idézésében állanak? Az új embernek legyen bátorsága újnak lenni! Engedjük át az élet lefényképezését, a pszichológiát, a lelki és kedélybeli rázkódtatások átértését a gyöngéknak, akik nem tehetnek egyebet, mint hogy benne vájkálnak, — nekünk ezek époly kevésbé vesznek el, mint testi mivoltunk, a keménygallérok és a női nadrágok. A maguk és Lottika szépségének örök imádóihoz olyan művészet való, amilyent a cigaretta-skanalyák vagy a szappankartonok nyujtanak, mi azonban közvetlenül bele akarunk merészkedni teremtő emanációink kellős közepébe. Ez nehéznek látszik egy olyan országban, mint Németország, melyben még nem volt valamire való idea, amit ne tettek volna nyomban e fajta lelki árnyékszekének használati tárgyává. Ennek a környéknek egyetlen modern embere, Hülsenbeck Richárd visszavonult a homályba és mi tiszteljük hallgatását! Le a német lélek csomósságával! Lássunk hozzá legfontosabb testi érzékünk kifinomításához; éljen a haptikus emanáció!! Le a felületesen értelmezett taktilizmussal, a haptizmus a modern életérzés differenciálódása! Építsünk haptikus és telehaptikus leadóállomásokat! A haptikus színház az élő sírásóknak ezt a polgári osztályát, mely gazdaságosságában és állítólagos tudományosságában

örök téli álmra gubózott be, elcsenevészedett életerejében fogja találni, felrázni, oszlásnak indítani! Tudjuk, a nagy feladatok léteznek, de nem akarjuk magunknak megengedni azt, hogy erőtlentül és gyöngén imádjuk a nekünk elérhetetlen ideált! Végleg el akarjuk vágni az összeköttetést a szentimentális hátvédekkel, mint Istennel, ideállal, hirnévvel! A mi feladatunk, megküzdeni a tömegromantika utolsó és legfinomabb formájával, és rábírnunk az embereket arra, hogy tudatára ébredjenek mai sürgős és szükségképpen feladatuknak, mely mindenkit a maga helyén vár és hogy ne fussanak többé időszerűtlen óhajok kékvirága után, melyeknek ugyanis csak a jelen munkájához való gyöngeséget kell leplezniük! Vissza fogjuk utasítani a szédelgő állítást, hogy egy távol jövő ideáljai fontosabbak, mint a munka a mi teljes feloszlásban lévő korunkban: követeljük annak beismerését, hogy a legértékesebb ember és a legnagyobb gondolat sem emelkedik legkevesebbé sem fölébe a mindenki számára közösnek és hogy senkinek sem adatott olyan ideákat meg ragadni, melyek nem voltak előre kiképezve az emberi társadalom tudatvilágában! Követeljük, vessenek véget a kis individualista csalásnak és kijelentjük, hogy csak azért támasztjuk az emberi érzék-emanációk kibővítésének és megújításának követelését, mert ezt a dolgozó osztályában egy rettenthetetlen és történelmietlen ember születése előzte meg.

Az atomnak tekintett egyén egyetlen feladata: megtalálni törvényét a saját megkeményedett Énjén, és az Énje ellen végzett mindennemű és formájú munka révén — ebben az új, jelenlegi világban kell megvalósuláshoz juttatnunk minden, az atomban lakozó erő önkéntes odaadását!

Salut aux camarades!

RAOUL HAUSMANN

Ford.: Gáspár Endre.

VERS

Egész nap fekszünk — a hátunkon — mi meg-
örült hullák
és lábunk nagyujjára ültetjük az Asszonyt.
Éjjel bicikliversenyzőket lihegünk!
Millió ápolónő fehér sátorral a fején
puha tejsarnokokkal a mellein
körülfolyja testünket
de füleinkből kifüstöl a faluvégi kutyák vonyi-
tása
és szemeinkből megkéselt ludak gágogva rö-
pülnek Dél felé!

Enders Erwin

IWAN GOLL:**AZ IDŐ ÖNGYILKOSSÁGA**

Az idő aláhull az összes tornyokról
 Kristályszárny mely eltörik az uccán
 Nekikeseredett angyal öngyilkossága

ÖRÖKLÉT

Minden Montblancról lezuhan az óra
 Emberektől feltalált jégcsapöröklét
 Melyet cseppenként iszunk

MINDEN NAP

Minden nap újra kell halnunk
 Rohanunk! Rohanunk!
 Hová?

MINDEN NAP

Az automobil mint egy kentaur elhagyja a Szajná
 A brüsszeli expressz pontban 7 óra 12-kor indul
 Holnap reggel nyaktíló átnyisszantja a Hajnal fejét
 És a börze délben nyit

A föld forog: az isteni automobil ötödik kereke
 Az angyalnak ugyan könnyű megöngyilkolni magát
 A butaság halhatatlan marad!

TELEFON

Világ metallikus füle
 Az óceánok hőmpolygetik fájdalmukat kagylóban
 A horizonok kvartettje egy vigoperából van véve
 Minden ember elismétli mindennapos fohását:

Töltött borjuláb
 Éljen franciaország
 Spinoza species-e
 Cérnazokni: három 95 95 három három
 A vakarózóknak
 1525-ik év V. károly
 Itt vannak az összes kis nők
 Shansi Rand Mines Omnium Omnium Pétrele
 Szerelmem! Mond! Milyen hülye!
 A halak a Missouri felé úgetnek
 Domine vo-bis-cu-um
 Tambura! Tambura! Ne hallgasd
 Csodálatos fül!
 Világ megalvadt szive mely bennem vagy
 Dróttalan isten.

A MONTPARNASSE ÁLLOMÁSA

Reggeli szelek melyekben angyalok ingei lebegnek
 Boulevardok sárga és rózsaszínű folyama
 Mely tejeskávékkal és aranydicsőséggel zajlasz el
 Jól kell élni ezen a vasárnapon!
 A szobaasszonyok a kis Butorozott Szobák
 Kinyitják karjaikat hogy szélesen átöleljék a világot
 Felnyitván az éj zsalugátereit
 Gerániumok vannak az összes zugboltokban
 És fotográfiai melyek mindig mosolyognak
 A lomha villamosok elhagyják a város szívet
 Óreg darazsak
 Az erődítményeken akarnak keresni
 Pármai ibolyákat

Imhol az összes állomásokon testvéri vonatok
 Harmatsókok a mozdonyok mellvédjein
 A tenger éneke
 A koromtüdőben
 O Europa fakósága a rézsörényeken

Az egész Atlantik kihajózik
 Armádák és Dreadnoughtok
 A Montparnasse áruállomásán
 Csillagok a „törékeny“ ládáknak
 Áprilisi halak és rákok
 Az egyenlítő minden állatai

A nagy Éjszaka utasainak
 Álomhidak és félelemalagutak vannak málháikban
 És egy park hervadt virágai
 Ez a kecskeszakálu pap Jézussal aludt
 És te kis kék matróz
 Gyermeknyakaddal és nagy gyermekszemeiddel
 Madagascar van szimbolikus szivedben
 Egy tánti érkezik a temetésére
 Egész vagyonával tarsolyában
 Négy százalékos fonciér hitellevelekkel
 És egy darab csokoládéval

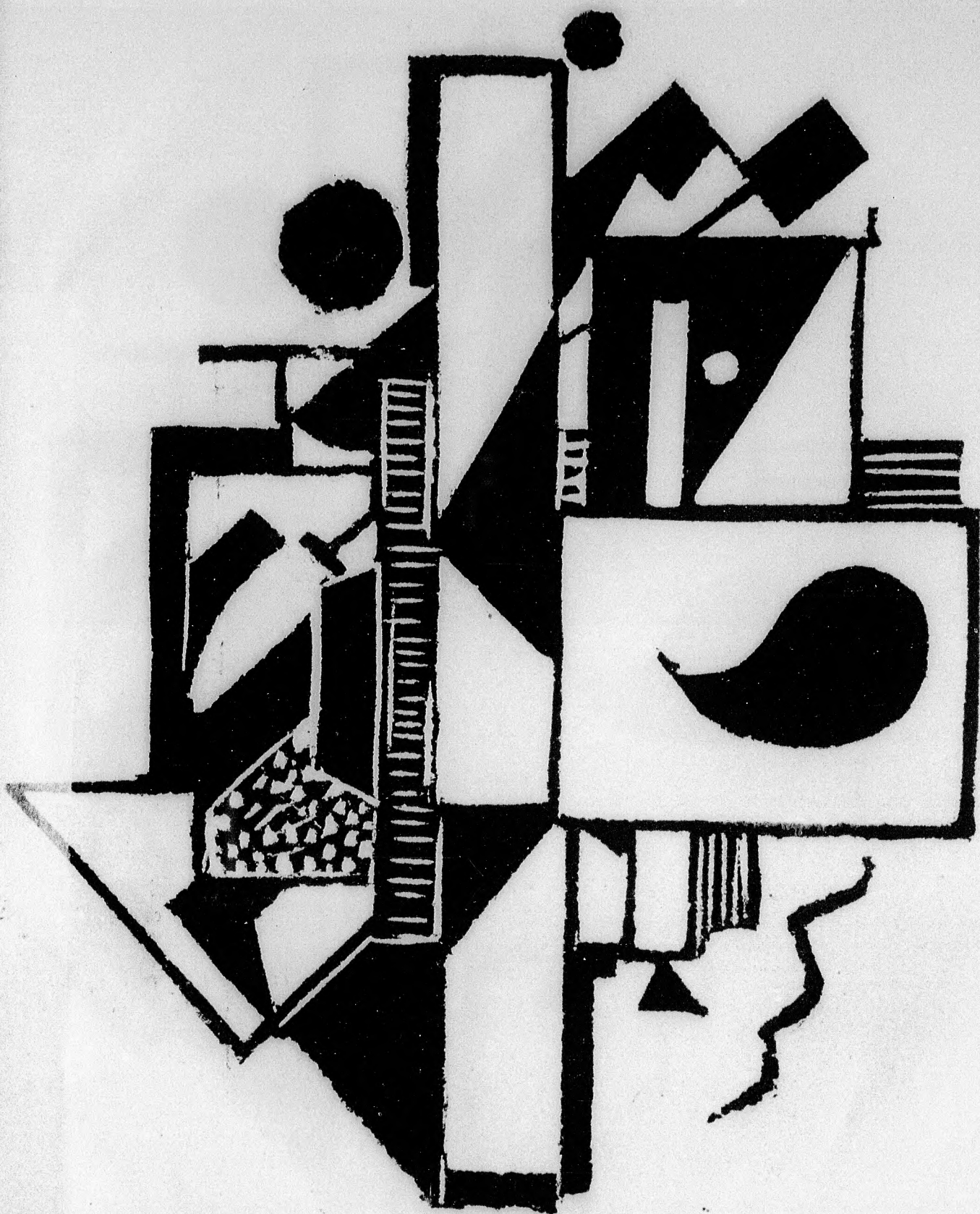
PÁRIS! PÁRIS!

Az autóbushegyek eltolódnak
 Hippopotámok paskolják a jégterekeket
 A szálló-és cellaméhkasok
 Nyüzsögnek
 A városi rendőrök haláltánca
 Houbigant függőkertjeiben

DUBONNET**DUBONNET****DUBONNET****DUBONNET**

A metro énekel
 Az emberek fejei lassutűzőn pörköldnek
 A „FEKETE OROSZLÁN“ uralkodik.

Ford.: Gáspár End.

IWAN PUNI: Eredeti linoleummetszet

A KÖLTŐ

Csoda vagy (Brjussownak ajánlom)
 Ijjedelem vagy
 A küszöbök vendégriasztója
 Zsemlyedagasztó
 Ablakok könnye fagy krokodilus infravörös
 A televényes térbe
 A türelmetlen idő kádjába
 Munkátlan Máriák alatt ívbe hajlítod az idő
 fájdalmas echóit
 Tányérfülükkel feléd figyelnek a munkatermek
 A városok faarcát megmíveled harmatba és
 acélba
 Tiszta vagy és ravasz mint a fűmetélő sarló
 Petróleumos szemeid gyujtogatják a nyugalmat
 Ha cementtagjaid összehúzódnak összetörnek a
 partok
 leomlik a technikusok gögje
 Ereidbe szívárog a vas szálás kristálynedve
 Világdolog vagy
 Élni fogsz
 S a hámorok szemébe frecskendezed
 a nap vörös levesét.

SZÜLÉS

A gyermek anyja bűne
 A város acélháromszögeiben ismeretlen tettes gyúrte
 széjjelfeszített combjai közé
 Egy nap új szívhang szívárgott testéből
 Vaskankalinok izzottak szügyében
 Öregszív és vendégszív hangjai kontrapunctosan ker-
 getőztek
 A magzat
 Felfeszíti a nő reszkető tomporát
 Szívópumpáit szegényes érhálózatba horgonyozza
 Világfájdalmas
 Meleg csokoládésátorát feldobta a 270-ik éjjel
 Orvosok ezüstkutaszokkal somfordálnak
 Baltafejével a kék gyöngéd alagutját kússza a gyermek
 Véres testréseken kalimpál keresztül
 Üdv
 Az új életnek
 Karbolos kendők zászlózzák a sterilis szülés kultur
 képletét. A vízfejű angyal aeterből ecetbe trambulinoz.
 Lélekvitorláját az ősök diadalmas bűze hajtja már
 A tenger köldökén bizonynal a szél szigonyairól
 álmodik
 Már mérget kever pókhálós szemgolyói mögött
 Drót átlókat sír üvegcserepeket röhög
 Nyugodj meg
 Tanítóbácsik apák istenek homlokszorítókkal
 és lélekherélőkéssel útban
 Rokonok koszorúja sztrichnint nyálaz a matrácok gye-
 hennáján. Lámpások sámfákat és malasztot rügyeznek.

A gyermek sárga neszt contemplál a bölcső rivaldáján
 Ime a vemhes barázda
 A társadalom árnyékketrecében
 Halleluja
 Hét zuhanó kalapács a vérfertőző kovács velejében fel-
 fedezte a chromatikus hangsort!

Forbáth Imre

VERSEK

I.

jaj!
 sohasem pipált agya
 mégis Ő virágosította be
 az emberek fejét
 jaj, jaj!
 nem Ő hajózott a vizeken
 de ujjaiból csilagok
 örvendeztek a nincstelenek felé
 oh jaj
 egyszer szólott csak imígyen:

TÁRSAIM!

A CSUCSOK LESZÁNKÁZTAK VÖL-
 GYEITEKBE!

azóta senki sem hordta tenyerén a fejét
 jaj, oh jaj!
 szöges drótok sóhajtoznak füleiből
 de Ő kivilágosodott szemekkel
 hever a megtisztult szuronyokon

II.

títánok zsiráfokon nyargalnak
 tündérek kergette zsolozsmákat tallóznak
 szoposak tejfogakat szülnek a mindenségbe
 férfiak előre tolt lámpásaikkal szívárványokat fűrészelnek
 asszonyok legszentebb izgalmukat teregetik a felhőkre

TEGNAP ÓTA

minden negyvennyolcat forgott az egyenlítő csöndje körül
 patkányok riadót fujtak kürtőikbe
 mert

TEGNAP ÓTA

megindult a horizont és felállt a temető

TEGNAP

lámpásaim kimásztak a pincékből és én
 megszagoltam a pohárban kinlódó életet

TEGNAP ÓTA TUDOM:

lámpásaim elindultak az egerekhez
 hogy imígyen szóljanak:

TÁRSAIM

elég volt a pázrásból, keljetek útra és
 rakjátok össze a széthullott csillagokat.

Vermes Ferencz

PÁRISI KONGRESSZUS

NEMZETKÖZI KONGRESSZUS A MODERN SZELLEM VÉDELMEINEK és IRÁNYELVEINEK MEGHATÁROZÁSÁRA

Az 1922. március havában Párisban kongresszus ül össze, mely előreláthatólag a „tradíció és invenció közötti hosszú viszály“ felújítását fogja maga után vonni.

Ez a modern szellem védelmének és irányelveinek meghatározását célzó kongresszus lázas vitákra ad kilátást. Mindkét fél seregszemlét fog tartani. Mindenkit, akinek a cselekvésnél nincs szüksége arra, hogy a mult védelme alá helyezkedjék és aki részt akar venni a kongresszuson ezuton is felkérünk, hogy írásban jelentkezzék a kongresszus titkárságánál (Páris XVIe 2 rue de Noisiel).

A vita főtárgyául az ifjú nemzedékek által fölvetett néhány probléma szolgál, melyek nem annyira a megoldás reményében, kerülnek szőnyegre, mint inkább azzal a céllal, hogy első izben megállapítsák fontosságukat. A szervező-bizottság véleményei eléggé eltérők ahhoz, hogy a kongresszus pártatlanságát garantálják.

A kongresszus elfogad minden indítványt, melyet elébe terjesztenek és csak azt a jogot tartja fenn magának, hogy az előtte fantasztikusoknak tetszőket elvesse.

A gondolatok tisztázása céljából itt közlünk kettőt a kongresszus által megvitatandó számos kérdés közül:

A modernnek nevezett szellem létezett-e mindenkor?

A modernnek nevezett tárgyak közül a magas formájú kalap inkább vagy kevésbé modern-e, mint egy lokomotív?

A kongresszust összehívó bizottság:

GEORGES AURIG (Compositeur), André Breton (Directeur de „Littérature“), ROBERT DELANNAY (Artiste-Peintre), FERNAND LÉGER (Artiste-Peintre), AMÉDÉE OZENFANT (Directeur de „L'Esprit Nouveau“), JEAN PAULHAN (Secrétaire général de „La Nouvelle Revue Francaise“), ROGER VITRAC (Directeur d'„Aventure“).

Olvasóinkhoz és barátainkhoz!

A mérhetetlenül dráguló előállítási költségek következtében lapunk árát 150 koronára voltunk kénytelenek felemleni. Kérjük olvasóinkat és barátainkat, hogy előfizetők gyűjtésével s a lap minél intenzívebb terjesztésével támogassanak a továbbiakban is bennünket, mert csak így leszünk képesek lapunkat főtartani s kiadványainkat szaporítani.

Uj kiadványaink

100 számozott amatőr példányban.

- 1. Archipenko:** Képeskönyv, 15 klisével, Iwan Goll előszavával ára: 500 o. K., 15 szokol, 20 lei, 10 dinár, 5 líra, 20 márka, 1/2 dollár, 1 sv. K. és 60 m. K.
- 2. Barta:** Tisztelt Hullaház, kiáltványok 1000 o. K., 20 szokol, 15 dinár, 25 lei, 25 márka, 1 dollár, 1 1/2 sv. K., 5 líra és 100 m. K.
- 3. Kassák:** Rajzalbum, öt eredeti rajzzal 15 számozott és aláírt amatőr példányban készült. Ára: 3000 o. K., 30 szokol, 30 dinár, 40 lei, 10 líra, 100 márka, 1 1/2 dollár, 3 sv. K. és 350 m. K.
- 4. Kassák:** Színes képeskönyv, 4 eredeti festményrel 15 számozott, kézzel színezett példányban és aláírva. Ára: 10000 o. K., 100 szokol, 100 dinár, 150 lei, 50 líra, 300 márka, 3 dollár, 10 sv. K. és 1000 m. K.
- 5. Kudlák:** Gitár és konflistó, versek, a szerző metszeteivel ára: 500 o. K., 15 szokol, 10 dinár, 20 lei, 20 márka, 5 líra, 1/2 dollár, 1 sv. K. és 60 m. K.
- 6. Mácza:** Teljes szinpad, tanulmányok ára: 500 o. K., 15 szokol, 10 dinár, 20 lei, 20 márka, 5 líra, 1/2 dollár, 1 sv. K. és 60 m. K.
- 7. Moholy-Nagy:** Képeskönyv, Mátyás Péter tanulmányával, és tizenhárom klisével 500 o. K., 15 szokol, 10 dinár, 20 lei, 20 márka, 1/2 dollár, 5 líra, 1 sv. K. és 60 m. K.
- 8. Simon:** Kinyilatkoztatás, versek, Mattis eredeti metszeteivel 500 o. K., 15 szokol, 10 dinár, 20 lei, 20 márka, 5 líra, 1/2 dollár, 1 sv. K. és 60 m. K.
- 9. Ujvári:** Prózák, Grosz rajzaival 500 o. K., 15 szokol, 20 lei, 10 dinár, 20 márka, 1/2 dollár, 1 sv. K. és 60 m. K.

A MA pártolótagsági díja:

egy évre: 3500 o. K., 150 szokol, 150 lei, 120 dinár, 150 márka, 80 líra, 70 frank, 10 dollár, 30 sv. frank és 500 m. K.

A MA előfizetési ára:

egy évre:	fél évre:
2000 o. K.	1000 o. K.
75 szokol	40 szokol
40 dinár	20 dinár
75 lei	40 lei
75 márka	30 márka
20 sv. korona	10 sv. korona
4 dollár	2 dollár
20 líra	10 líra
20 frank	10 frank
8 sv. frank	4 sv. frank
300 m. K.	150 m. K.

A MA amatőrzsámainak ára:

egy évre:	fél évre:
3000 o. K.	1500 o. K.
100 szokol	50 szokol
100 márka	50 márka
60 dinár	30 dinár
50 líra	25 líra
100 lei	50 lei
10 dollár	5 dollár
400 m. K.	200 m. K.

Az amatőr példányok egyes számonként nem kaphatók!

Előadóestélyeink

Ősszel megkezdett előadóestélyeinket ez évben még intenzívebben akarjuk folytatni. Legközelebbi estéinkről pontos dátumot és részletes műsort a Ma legközelebbi számában és a napilapokban adunk.

A MA Könyvosztálya.

Közöljük olvasóinkkal és barátainkkal, hogy otthoni mintára könyvosztályt létesítünk. Lapunknak ebben a rovatában állandóan hirdetni fogjuk azokat a munkákat, amik kiadóhivatalunkban megszerezhetőek.

Bán Verlag:

Kassák Lajos: „Világanyám“ (verseskönyv)

Kassák Lajos: „Novelláskönyv“

Walt Whitmann: „Ének magamról“

Bécsi Magyar Kiadó:

Kassák Lajos: „Misilló királysága“

Kassák Lajos: „Máglyák Énekelnek“

Upton Sinclair: „Jimmie Higgins“

Szabó Erwin: Társadalmi és pártharcok a 48–49-es magyarforradalomban

J. Fischer Verlag:

Marx: „A tőke“ (két kötet)

Gogol: „Egy örült emlékiratai“ (amatőr kiadás)

Gorkij: „A kispolgár“

Kropotkin: „A francia forradalom“ (két kötet)

A felsorolt könyvek csakis készpénzfizetés ellenében rendelhetők meg a MA kiadóhivatalában, Wien, XIII., Amalienstrasse 26.

A MA VII. ÉVFOLYAM MÁSODIK SZÁMÁNAK TARTALOMJEGYZÉKE:

Kassák Lajos: Vers — **Ujvári Erzsébet:** Prózák — **Reiter Róbert:** Versek — **P. Picasso:** Festmény — **Barta Sándor:** Mese — **Simon Andor:** Versek — **Sz. Á.:** Vers — **H. S.:** Versek — **Enders Ervin:** Vers — **Remenyik László:** Versek — **Kudlák Lajos:** Versek — **F. Léger:** Festmény — **Kállai Ernő:** Tanulmány — **Gleizes:** Festmény.

„Ma“ havonta egyszer megjelenő aktivista művészeti és társadalmi folyóirat. Szerkeszti: Kassák Lajos. Helyettes szerkesztő: Barta Sándor. Felelős szerkesztő: Joseph Kalmer. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Wien, XIII., Amalienstrasse 26/11. Németországi képviselőnk: Moholy Nagy László, Berlin W 35, Lützowstrasse 73, Atelier. Csehországi képviselőnk: Kudlák Lajos, Lucenec, Massarikova u. 11.

Szlovákiai képviselőnk: Mácza János, Kossice, Massarikova u. 25. Jugoszláviai képviselőnk: B. Tokin, Zagreb, Hatzova 9/I.

VII. évf., 3. szám. Megjelenés dátuma 1922 február 1. — A lap minden cikkéért a szerző felel.

Egyes szám ára: **150 o. K., 7 szokol, 5 dinár, 10 lei, 30 m. K.**